

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
PL 320
00059 TRAFICOM
Kirjaamo@traficom.fi

28.4.2022

Valtionavustushakemus valtion osallistumiseksi Länsi-Helsingin raitioteiden sekä muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin vuosina 2020–2031

Länsi-Helsingin raitiotiet (LHR)

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.1.2021 Länsi-Helsingin raitioteiden yleissuunnitelman ja hankkeen toteuttamisen siten, että:

- Raitiotien ja sen edellyttämän katuinfrastruktuurin kokonaiskustannusarvio on 160 miljoonaa euroa (MAKU 106,41 huhtikuu 2019, 2015=100)
- Hankkeesta laaditaan hyväksytyyn yleissuunnitelman ja kokonaiskustannusarvion mukainen tarkempi hankesuunnitelma. Hankesuunnitelmassa voidaan tehdä jatkosuunnittelun edellyttämiä muutoksia ja tarkistuksia, jotka eivät olennaisesti muuta yleissuunnitelman sisältöä.
- Kaupunki neuvottelee valtion kanssa hankkeen kustannusjaosta. Kustannusjakoneuvotteluissa hyödynnetään Helsingin seudun ja valtion maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksen 2020-2031 neuvottelutulosta (2.6.2020).
- Jatkosuunnittelussa varmistetaan, että Helsingin keskusta on saavutettavissa eri kulkumuodoilla. Jatkosuunnittelussa kiinnitetään erityisesti huomiota näille väylille jäävän bussiliikenteen toimivuuteen siten, että bussiliikenteen toimintaedellytykset eivät ratkaisevasti heikkene nykyisestä.

Länsi-Helsingin pikaraitiotie on uusi säteittäinen joukkoliikenteen runkoyhteys. Sen rooli joukkoliikennejärjestelmässä on laajentaa raideliikenteen verkostoa, muodostaa joukkoliikenteen solmukohtia ja mahdollistaa uutta kantakaupunkimaista maankäyttöä. Pikaraitiotie yhdistää kantakaupungin raitioverkon, Raide-Jokeri -pikaraitiotien, Rantaradan ja Kehäradan.

Pikaraitiotien uusi, n. 5,5 km pitkä rataosuus kulkee Munkkiniemenaukiolta Huopalahdentietä, Vihdintietä ja Kaupintietä pitkin Kantelettarentielle Kannelmäkeen. Keskustan päätepyssäkki on suunniteltu sijaitsevan Erottajalla Kolmikulmassa. Pikaraitiotien uusi rataosuus suunnitellaan pikaraitioteiden suunnitteluperiaattein siten, että syntyy edellytykset linjan nopealle, sujuvalle ja luotettavalle liikennöinnille. Munkkiniemenaukiolta Erottajalle pikaraitiotie hyödyntää

olemassa olevaa raitiotieverkkoa, joka peruskorjauksen yhteydessä parannetaan pikaraitiotielle sopivaksi. Raitiotietä liikennöidään Ruskeasuolle toteutettavalta uudelta raitiovaunuvarikolta.

Tällä hetkellä LHR-hankkeessa on valmistunut yleissuunnitelma, jonka pohjalta jatketaan vuosina 2022 ja 2023 hankesuunnittelua ja hankinnan valmistelua.

MAL-2020 sopimuksessa (toimenpide 5.1.) on sovittu seuraavasti:

”Valtio osoittaa Vihdintien pikaraitiotien (ns. Länsi-Helsingin raitiotiet) yleissuunnitelmaluonnoksen mukaisen hankekokonaisuuden toteuttamiseen (sis. suunnittelun ja rakentamisen) ja siihen sekä muihin kestävästä liikkumisesta edistäviin hankkeisiin liittyviin kustannuksiin 105 miljoonaa euroa. Rahoituksen edellytyksenä on, että Helsingin kaupunki tekee hankkeen toteuttamisesta päätöksen, joka on vähintään yleissuunnitelmaluonnoksen hyöty-kustannus -laskelman mukainen tai sitä kannattavampi. Helsinki tekee hankkeen toteuttamisesta päätöksen syksyllä 2020. Valtio ja Helsingin kaupunki sopivat erikseen rahoituksen kohdentumisen yksityiskohdista ja rahoituksen aikataulusta.”

Raitiotiehanke toteutus edellyttää suunnitelman mukaisen 160 miljoonan euron kustannusarvion sisältämien investointien lisäksi välttämättömien liittyvien investointien toteuttamista. Liittyvien hankkeiden kokonaissumman on hankkeen yleissuunnitelman yhteydessä arvioitu olevan noin 260 miljoonaa euroa ja niiden toteutuksesta päätetään erikseen. Hankkeiden kustannusarviot täsmentyvät tarkemman suunnittelun edetessä:

- Huopalahdentien ja Vihdintien kaupunkibulevardin uutta maankäyttöä palvelevat katujärjestelyt, noin 41 miljoonaa euroa,
- Turunväylän tiealueen järjestelyt, noin 5,5 miljoonaa euroa,
- Mannerheimintien raitiotien parantamistoimenpiteiden ja pyöräliikenteen tavoiteverkon mukaisten järjestelyiden toteuttaminen välillä Postikatu-Reijolankatu. Raitiotien parantamisen osuus on noin 15 miljoonaa euroa. (Kadun peruskorjauksen on kokonaisuudessaan arvioitu maksavan noin 36 miljoonaa euroa.)
- Vihdintien pikaraitiolinjan kalustohankinta, noin 53 miljoonaa euroa (sisältyy liikennöintikustannuksiin), ja
- Ruskeasuon raitiovaunuvarikko ja sen ratayhteydet, noin 150 miljoonaa euroa (sisältyy osin liikennöintikustannuksiin).

Yleissuunnitelman yhteydessä tunnistettujen hankkeiden lisäksi tulee raitiotien rakentamisen yhteydessä toteuttaa mm. Ruskeasuon varikkoyhteyteen liittyviä ratayhteyksiä sekä kantakaupungissa Topeliuksenkadun, Runeberginkadun ja Fredrikinkadun kestävien liikkumismuotojen edistämistä parantavia hankkeita, jotka myös toteuttavat pyöräliikenteen tavoiteverkkoa ja parantavat kävely-ympäristöä.

Vihdintien pikaraitiolinjan matkustajamääräksi vuonna 2030 on arvioitu noin 39 000 matkustajaa vuorokaudessa ja kantakaupungin uusia rataosuuksia käyttävän raitiolinjan matkustajamääräksi myös 39 000 matkustajaa vuorokaudessa. Näiden raitiolinjojen korvaamalla bussilinjoilla on arvioitu olevan yhteensä 36 500 matkustajaa vuorokaudessa. Yleissuunnitelman kaupunkitaloudellisten vaikutusten arvioinnin perusteella raitiotieiden toteuttaminen nopeuttaa ja tiivistää maankäytön toteutumista.

Käyttötarkoitus, valtuutus ja enimmäismäärä

Rahoitusta haetaan MAL-sopimuksen 2020-2031 mukaisesti Länsi-Helsingin raitioteiden hankekokonaisuuteen. Suunnittelun ja toteutuksen kohteena on hankekokonaisuus, joka kattaa tässä hakemuksessa edellä kuvatussa laajuudessa raitiotien perushankkeen sekä sen toteuttamiseksi vaadittujen välttämättömien liittyvien katu- ja raitainfran suunnittelun sekä toteuttamisen. Lisäksi rahoitusta haetaan MAL-sopimuksen mukaisesti kestävästä liikkumisesta edistäviin hankkeisiin. Hankkeet liittyvät olennaisesti Länsi-Helsingin raitioteiden kokonaisuuteen ja edistävät MAL-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti liikenteen ja maankäytön toteutusta kestävästä kasvun periaattein. Länsi-Helsingin raitioteiden toteutus edistää kaupungin kestävästä kasvusta luomalla useita uusia vaihtoyhteyksiä Helsingin raideverkostoon. Pikaraitiotien vaikutusalueelle ns. Läntisen bulevardikaupungin alueelle on suunniteltu uutta maankäyttöä yhteensä 14 000 uudelle asukkaalle.

Tämä hakemus koskee hankkeeseen liittyvää suunnittelua ja toteuttamista vuosien 2020–2031 aikana.

Valtuutusta tehdä sopimuksia raideliikennehankkeiden valtionavustuksen maksamiseen haetaan seuraavasti:

Nyt haettava avustus perustuu MAL 2020-2031 -sopimuksen sovittuun toimenpiteeseen 5.1. Avustusta haetaan Länsi-Helsingin raitioteiden perushankkeen lisäksi hankkeen toteuttamisen kannalta välttämättömien liittyvien hankkeiden sekä MAL-sopimuksen mukaisesti muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Valtuutusta haetaan sitoumuksille tehdä sopimuksia rahoituksesta hankekokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen MAL-sopimuksen 2020-2031 mukaiselle valtion rahoituksen summalle, yhteensä enintään 105 milj. euroa (alv. 0%). Samalla haetaan avustusta Länsi-Helsingin raitioteihin liittyviin suunnittelukustannuksiin siltä osin, kuin valtuutus sopimiseen on Traficomille vuosille 2022-2024 jo myönnetty.

Maksatusta haetaan erillisellä maksatushakemuksella vuosittain toteutuneisiin kustannuksiin perustuen.

Länsi-Helsingin raitiotiehankeksen yleissuunnitelman mukainen kokonaiskustannusarvio on noin 160 milj. euroa (alv. 0%). Rahoitushakemukseen sisältyvien välttämättömien liittyvien ja muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden kustannusarvioita ja toteutusaikataulua täsmennetään vuosien 2022-2023 aikana suunnittelun tarkennuttua sekä kaupungin ja valtion välisten kustannusjakoneuvotteluiden perusteella.

Yleissuunnitelma, hankesuunnitelma ja päätökset

Nyt haettavana olevan Länsi-Helsingin raitioteiden yleissuunnitelmasta ja toteutuksesta on päätetty Helsingin kaupunginvaltuustossa 20.1.2021. Välttämättömien liittyvien hankkeiden ja muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden toteutuksesta päätetään erikseen.

Yleissuunnitelmapäätöksen mukaisesti hankkeesta laaditaan hyväksytyn yleissuunnitelman ja kokonaiskustannusarvion mukainen tarkempi hankesuunnitelma. Hankesuunnitelmassa voidaan tehdä jatko-suunnittelun edellyttämiä muutoksia ja tarkistuksia, jotka eivät olennaisesti muuta yleissuunnitelman sisältöä. Kaupunkiliikenne Oy käynnistää Länsi-Helsingin raitiotien hankesuunnittelun vuoden 2022 aikana. Tavoitteena on hankesuunnitelman valmistuminen vuoden 2023 aikana.

Valtionavustuksen saaja

Avustuksen saaja on Helsingin kaupunki.

Toteutusmalli

Hankekokonaisuuden osapuolina ovat Helsingin kaupunki ja Kaupunkiliikenne Oy.

Länsi-Helsingin raitiotien toteutusmuodosta, hankinnasta ja toteutuksen vaiheistuksesta päätetään myöhemmin hankesuunnittelun yhteydessä. Hankkeen hankintaa ja toteutusta varten tehtävät päätökset ja sopimukset laaditaan erikseen.

Välttämättömien liittyvien hankkeiden ja muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden suunnittelusta ja toteutuksesta päätetään erikseen, kuitenkin kiinteänä osana Länsi-Helsingin raitiotiehankekokonaisuutta.

Hankkeen rajaukset

Valtion avustusta haetaan 30 %:lle hankkeen arvonlisäverottomista suunnittelu-, hankinta- ja toteutuskustannuksista. Hanke käsittää ratahankekokonaisuuden, välttämättömien liittyvien hankkeiden sekä erikseen nimettävien kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden suunnittelun ja toteutuksen.

Hankkeen toteuttamiskustannuksiksi lasketaan suunnitteluun, hallinnointiin, tiedottamiseen, lupamenettelyihin, tutkimuksiin, rakennuttamiseen, rahoitukseen, hankintoihin ja rakentamiseen liittyvät kustannukset. Kustannukset eivät sisällä järjestelmän käytöstä ja liikennöinnistä aiheutuvia kustannuksia.

Kustannukset lasketaan ja avustusta maksetaan toteutuvien kustannuksien perusteella.

Yleissuunnitelma on hakemuksen liitteenä 1.

Avustusten maksatus

Haettavana olevien valtionavustuksen maksatus tulisi olla vuosittain tapahtuva takautuva maksatus, joka perustuu toteutuneisiin avustuskelpoisiin hyväksytyihin kustannuksiin.

Kaupunki sitoutuu toimittamaan kalenterivuoden vaihteessa erikseen sovittavana ajankohtana Traficomille tositeluettelon edeltävän vuoden avustuskelpoisista kustannuksista.

Tositelistaukseen liitetään tilintarkastajan lausunto kyseisten kustannuksien avustuskelpoisuudesta. Jos osa kyseessä olevan avustusvuoden kustannuksista ei ehdi mukaan kyseiseen listaukseen, liitetään ne seuraavan vuoden avustushakemukseen.

Kaupungin puolesta hankkeen toteuttavien organisaatioiden hallinnointikustannukset eivät sisälly avustuskelpoisiin kustannuksiin.

Kustannusten arvioidaan alustavasti kokonaisuudessaan muodostuvan vuosina 2021-2031 oheisen taulukon mukaisesti:

€	2021 toteutuma	2022 ennuste	2023 ennuste	2024 ennuste	2025-2031 ennuste	2022-2031 yht.
Länsi-Helsingin raitioteiden sekä välttämättömien liittyvien hankkeiden ja muiden kestävästä liikkumisesta edistävien hankkeiden suunnittelu ja toteutus	300 000	6 700 000	42 300 000	30 500 000	270 200 000	350 000 000

Kustannusten arvioidaan alustavasti muodostuvan vuosina 2021-2024 osahankkeittain oheisen taulukon mukaisesti:

€	2021 toteutuma	2022 ennuste	2023 ennuste	2024 ennuste
LHR ratahanke		200 000	3 800 000	8 000 000
LHR pikaraitiotieosuuden välttämätön liittyvä katuinfra			500 000	1 000 000
Ruskeasuon varikon ratayhteydet		4 000 000	18 000 000	8 000 000
Mannerheimintien raitiotien parantamistoimenpiteet ja pyöräliikenteen järjestelyt			16 000 000	13 000 000
Mannerheimintien ja Nauvotien ratainfra	300 000	2 400 000	3 900 000	200 000
Turunväylän liittymän järjestelyt		100 000	100 000	300 000
Yhteensä	300 000	6 700 000	42 300 000	30 500 000

Hankkeen seuranta

Helsingin kaupunki esittää, että hankkeen suunnittelua ja toteutusta edistävä ja seuraava *ohjausryhmä* raportoi puolivuositain Traficomille hankkeen edistymisestä. Tarvittaessa tai niin haluttaessa järjestetään seurantakokous yhdessä Traficomien ja *yhteistyöryhmän* välillä.

Helsingin kaupungin ja Kaupunkiliikenne Oy:n toimeenpanevat tahot toimittavat Traficomille puolivuosisiraportin sekä vuosittain tiedot toteutuneista kustannuksista. Raportoinnin sisältö sovitaan yhdessä Traficomien kanssa.

Liitteet: 1. Länsi-Helsingin raitioteiden yleissuunnitelmaraportti

Hakijan yhteyshenkilö:

Max Takala, projektinjohtaja

Helsingin kaupunki, kaupunginkanslia

Max.takala@hel.fi

Allekirjoitukset

Helsingin kaupunki

Tuula Saxholm

Rahoitusjohtaja